

Wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z biologii w klasie 7 szkoły podstawowej na podstawie Programu nauczania biologii – “Puls życia” Anny Zdziennickiej.

Śródroczna ocena klasyfikacyjna ustalana jest na podstawie okresowego podsumowania osiągnięć edukacyjnych ucznia z zajęć biologii.

Roczna ocena klasyfikacyjna ustalana jest na podstawie podsumowania osiągnięć edukacyjnych z zajęć biologii w danym roku szkolnym.

Poziom wymagań				
I. Organizm człowieka. Skóra – powłoka ciała.				
ocena dopuszczająca	ocena dostateczna uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:	ocena dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:	ocena bardzo dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:	ocena celująca uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:
<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje komórkę jako podstawowy element budowy ciała człowieka, • wyjaśnia, czym jest tkanka, • wymienia podstawowe rodzaje tkanek zwierzęcych, • wymienia rodzaje tkanki łącznej, • wyjaśnia, czym jest narząd, • wymienia układy narządów człowieka, • wymienia warstwy skóry, • przedstawia podstawowe funkcje skóry, wymienia wytwory naskórka, • wymienia choroby skóry, • podaje przykłady dolegliwości skóry, • omawia zasady pielęgnacji skóry młodzieńczej. 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • określa najważniejsze funkcje poszczególnych tkanek zwierzęcych, • podaje rozmieszczenie przykładowych tkanek zwierzęcych w organizmie, • opisuje podstawowe funkcje poszczególnych układów narządów, • omawia funkcje skóry i warstwy podskórnej, • rozpoznaje warstwy skóry na ilustracji lub schemacie, • wskazuje konieczność dbania o dobry stan skóry, • wymienia przyczyny i sposoby zapobiegania grzybicom skóry, • omawia zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku oparzeń i odmrożeń skóry. 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje budowę poszczególnych tkanek zwierzęcych, • rozpoznaje rodzaje tkanek zwierzęcych, • wyjaśnia funkcje poszczególnych układów narządów, • opisuje funkcje poszczególnych wytworów naskórka, • z pomocą nauczyciela wykonuje doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu, • omawia objawy dolegliwości skóry, • wyjaśnia zależność między ekspozycją skóry na silne nasłonecznienie a rozwojem czerniaka. 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje hierarchiczną budowę organizmu człowieka, • przyporządkowuje tkanki narządom i układom narządów, • analizuje hierarchiczną budowę organizmu człowieka, • na podstawie opisu wykonuje doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu, • ocenia wpływ promieni słonecznych na skórę, • demonstruje zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku oparzeń skóry. 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje związek między budową a funkcją poszczególnych tkanek zwierzęcych, • wykazuje zależność między poszczególnymi układami narządów, • tworzy mapę pojęciową ilustrującą hierarchiczną budowę organizmu człowieka • przygotowuje pytania do wywiadu z lekarzem lub pielęgniarką na temat chorób skóry oraz profilaktyki czerniaka i grzybicy lub wykonuje projekt/prezentację.

II. Aparat ruchu.				
ocena dopuszczająca	ocena dostateczna uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:	ocena dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:	ocena bardzo dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:	ocena celująca uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:
<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje części: bierną i czynną aparatu ruchu, podaje nazwy wskazanych elementów budowy szkieletu, wymienia elementy budowy kości, wymienia chemiczne składniki kości, wymienia elementy szkieletu osiowego, klatki piersiowej, podaje nazwy odcinków kręgosłupa, wymienia elementy budowy szkieletu kończyn oraz ich obręczy, wymienia rodzaje tkanki mięśniowej i ich położenie w organizmie człowieka wymienia naturalne krzywizny kręgosłupa, opisuje przyczyny powstawania wad postawy, wymienia choroby aparatu ruchu, omawia przedstawione na ilustracji wady podstawy. 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na schemacie, rysunku i modelu szkielet osiowy oraz szkielet obręczy i kończyn, podaje funkcje elementów budowy kości, wskazuje mózgowicę i trzewioczaszkę, elementy szkieletu osiowego, kości kończyny górnej i kończyny dolnej, wymienia rodzaje połączeń kości, opisuje budowę stawu, rozpoznaje i rozróżnia rodzaje stawów, określa funkcje wskazanych mięśni szkieletowych, opisuje cechy tkanki mięśniowej, rozpoznaje wady postawy, opisuje urazy mechaniczne kończyn, omawia zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku urazów mechanicznych kończyn. 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia sposób działania części biernej i czynnej aparatu ruchu, rozpoznaje różne kształty kości, wymienia typy tkanki kostnej, wymienia kości budujące szkielet osiowy, obręcz barkową i miednicową, charakteryzuje funkcje szkieletu osiowego, wyjaśnia związek budowy czaszki z pełnionymi przez nią funkcjami, porównuje budowę kończyny górnej i dolnej, charakteryzuje połączenia kości, wyjaśnia związek budowy stawu z zakresem ruchu kończyny, rozpoznaje mięśnie szkieletowe i opisuje czynności mięśni, wyjaśnia, na czym polega antagonistyczne działanie mięśni, rozpoznaje naturalne krzywizny kręgosłupa, wyjaśnia przyczyny powstawania wad postawy, wyjaśnia przyczyny i skutki osteoporozy. 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek budowy kości z ich funkcją w organizmie, wyjaśnia związek pomiędzy budową poszczególnych elementów kości a funkcją pełnioną przez te struktury, omawia rolę chrząstek w budowie klatki piersiowej, porównuje budowę poszczególnych odcinków kręgosłupa, rozpoznaje elementy budowy mózgowicę i trzewioczaszki, określa warunki prawidłowej pracy mięśni, charakteryzuje budowę i funkcje mięśni gładkich i poprzecznie prążkowanych, planuje i demonstrować czynności udzielania pierwszej pomocy w przypadku urazów mechanicznych kończyn, przewiduje skutki przyjmowania nieprawidłowej postawy ciała 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje podane kości pod względem kształtów, charakteryzuje oba typy szpiku kostnego planuje i samodzielnie wykonuje doświadczenie wykazujące skład chemiczny kości, wykazuje związek budowy odcinków kręgosłupa z pełnioną przez nie funkcją, charakteryzuje funkcje kończyn: górnej i dolnej oraz wykazuje ich związek z funkcjonowaniem człowieka w środowisku, wyszukuje i prezentuje ćwiczenia rehabilitacyjne likwidujące wady postawy uzasadniając konieczność regularnych ćwiczeń gimnastycznych dla prawidłowego funkcjonowania aparatu ruchu.
III. Układ pokarmowy				
ocena dopuszczająca	ocena dostateczna uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:	ocena dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:	ocena bardzo dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:	ocena celująca uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:
<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe składniki odżywcze i produkty je zawierające, 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje składniki odżywcze na budulcowe i energetyczne, określa 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie składników odżywczych dla organizmu, 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek między spożywaniem produktów białkowych prawidłowym 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyszukuje informacje dotyczące roli błonnika w prawidłowym

<p>przykłady witamin rozpuszczalnych w wodzie i rozpuszczalnych w tłuszczach, podaje przykład awitaminozy,</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze pierwiastki budujące ciała organizmów, podaje rolę dwóch wybranych makroelementów w organizmie człowieka, wymienia po trzy makroelementy i mikroelementy, wyjaśnia, na czym polega trawienie pokarmów, wymienia rodzaje zębów u człowieka, odcinki przewodu pokarmowego człowieka, określa zasady zdrowego żywienia i higieny żywności, wymienia przykłady chorób układu pokarmowego i profilaktyki, wymienia przyczyny próchnicy zębów. 	<p>znaczenie białek, tłuszczu i węglowodanów, wymienia skutki niedoboru witamin,</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje rolę wody w organizmie, omawia znaczenie makroelementów i mikroelementów w organizmie człowieka, opisuje rolę poszczególnych rodzajów zębów, rozpoznaje wątrobę i trzustkę oraz je lokalizuje we własnym ciele, wskazuje grupy pokarmów w piramidzie zdrowego żywienia i aktywności fizycznej, układu jelit w zależności od zmiennych warunków zewnętrznych, wymienia choroby układu pokarmowego. 	<ul style="list-style-type: none"> określa znaczenie błonnika w prawidłowym funkcjonowaniu układu pokarmowego oraz uzasadnia konieczność systematycznego spożywania owoców i warzyw; porównuje pokarmy pełnowartościowe i niepełnowartościowe przedstawia rolę witamin: A, C, B6, B12, B9, D przedstawia rolę składników mineralnych: Mg, Fe, Ca, wykazuje rolę zębów w mechanicznej obróbce pokarmu, omawia zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku zakrzuszenia, omawia funkcje poszczególnych odcinków przewodu pokarmowego (jama ustna, żołądek, dwunastnica, jelito cienkie i grube), charakteryzuje funkcje wątroby i trzustki, wyjaśnia znaczenie pojęcia wartość energetyczna pokarmu, wykazuje, że WZW A, WZW B i WZW C są chorobami związanymi z higieną układu pokarmowego, omawia zasady profilaktyki choroby wrzodowej żołądka i dwunastnicy, zatrucia pokarmowego i raka jelita grubego. 	<p>wzrostem ciała,</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia rolę aminokwasów egzogennych w organizmie, porównuje wartość energetyczną węglowodanów i tłuszczów, wyjaśnia skutki nadmiernego spożywania tłuszczów, analizuje skutki niedoboru witamin, makroelementów i mikroelementów w organizmie, przewiduje skutki niedoboru wody w organizmie, opisuje etapy trawienia pokarmów w poszczególnych odcinkach przewodu pokarmowego, analizuje miejsca wchłaniania strawionego pokarmu i wody, opisuje krótko czynności udzielania pierwszej pomocy w przypadku zakrzuszenia, wskazuje zasady profilaktyki próchnicy zębów. 	<p>funkcjonowaniu przewodu pokarmowego,</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego należy stosować dietę zróżnicowaną i dostosowaną do potrzeb organizmu. planuje i samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykrywające obecność wybranych składników pokarmowych w produktach spożywczych lub badające wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi, przygotowuje projekt w dowolnej formie na temat chorób układu pokarmowego.
--	---	---	--	---

IV. Układ krążenia

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:	ocena dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:	ocena bardzo dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:	ocena celująca uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:
<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy elementów morfotycznych krwi, wymienia składniki biorące udział w 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje krwi, wymienia grupy krwi i wyjaśnia, co 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje elementy morfotyczne krwi, omawia rolę hemoglobiny, przedstawia społeczne 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje drogę krwi płynącej w małym i dużym krwioobiegu, omawia zasady transfuzji 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje mechanizm pracy serca, omawia fazy cyklu pracy serca, wykazuje rolę zastawek w funkcjonowaniu serca,

<p>krzepnięciu krwi,</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia grupy krwi, wymienia narządy układu krwionośnego, z pomocą nauczyciela omawia na podstawie ilustracji mały i duży obieg krwi, lokalizuje położenie serca we własnym ciele, podaje prawidłową wartość pulsu i ciśnienia zdrowego człowieka, wymienia choroby układu krwionośnego, omawia pierwszą pomoc w wypadku krwawień i krwotoków, wymienia narządy układu limfatycznego, wymienia elementy układu odpornościowego, wymienia rodzaje odporności, przedstawia różnice między surowicą a szczepionką, wymienia czynniki mogące wywołać alergię, opisuje objawy alergii. 	<p>stanowi podstawę ich wyodrębnienia,</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to jest konflikt serologiczny porównuje budowę i funkcje żył, tętnic oraz naczyń włosowatych, opisuje funkcje zastawek żylnych, wyjaśnia, czym jest puls i ciśnienie, wymienia przyczyny chorób układu krwionośnego, omawia rolę węzłów chłonnych, wyróżnia odporność swoistą i nieswoistą, czynną i bierną naturalną i sztuczną, określa przyczynę choroby AIDS, na czym polega transplantacja narządów, podaje przykłady narządów, które można przeszczepiać. 	<p>znaczenie krwiodawstwa porównuje krwiobiegi mały i duży,</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między ciśnieniem skurczowym i ciśnieniem rozkurczowym krwi, analizuje przyczyny chorób układu krwionośnego, charakteryzuje objawy krwotoku żylnego i tętniczego, wyjaśnia, na czym polega białaczka i anemia, opisuje rolę układu limfatycznego, omawia rolę elementów układu odpornościowego (limfocytów i makrofagów), charakteryzuje rodzaje odporności, wyjaśnia sposób zakażenia HIV i zasady profilaktyki AIDS. 	<p>krwi,</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia mechanizm krzepnięcia krwi, rozpoznaje poszczególne naczynia krwionośne na ilustracji, omawia doświadczenie wykazujące wpływ wysiłku fizycznego na zmiany tętna i ciśnienia krwi, wyjaśnia znaczenie badań profilaktycznych chorób układu krwionośnego, rozpoznaje na ilustracji lub schemacie narządy układu limfatycznego, wyjaśnia mechanizm działania odporności swoistej, określa zasadę działania szczepionki i surowicy, uzasadnia, że alergię jest związana z nadwrażliwością układu odpornościowego. 	<p>analizuje wyniki laboratoryjnego badania krwi,</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie szczepień, przedstawia znaczenie przeszczepów oraz zgody na transplantację narządów po śmierci.
--	--	---	---	---

V. Układ oddechowy

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:	ocena dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:	ocena bardzo dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:	ocena celująca uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:
<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia odcinki układu oddechowego, rozpoznaje na ilustracji narządy układu oddechowego, demonstruje na sobie mechanizm wdechu i wydechu, definiuje kichanie i kaszel jako reakcje obronne organizmu, wymienia choroby układu oddechowego, 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje elementów układu oddechowego, omawia zawartość gazów w powietrzu wdychanym i wydychanym, przedstawia rolę krwi w transporcie gazów oddechowych, opisuje przyczyny astmy, gruźlicy i raka płuc. 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek budowy elementów układu oddechowego z pełnionymi funkcjami, definiuje płuca jako miejsce wymiany gazowej, wykazuje związek między budową a funkcją płuc, opisuje proces wentylacji płuc, opisuje dyfuzję O₂ i CO₂ zachodzącą w pęcherzykach płucnych oraz w tkankach, podaje objawy wybranych chorób układu oddechowego 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> odróżnia głośnię i nagłośnię, opisuje rolę nagłośni zapisuje za pomocą symboli chemicznych lub słownie równanie reakcji ilustrujące utlenianie glukozy, określa znaczenie oddychania komórkowego, definiuje mitochondrium jako miejsce oddychania komórkowego, omawia rolę ATP w organizmie. 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje zależność między ilością mitochondriów a zapotrzebowaniem narządów na energię, wyjaśnia zasady postępowania w przypadku zatrzymania oddechu, wykazuje zależność między zanieczyszczeniem środowiska a zachorowalnością na astmę, wykonuje model płuc i przedstawia jego

<ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady higieny układu oddechowego. 		(astmy, gruźlicy i raka płuc), <ul style="list-style-type: none"> opisuje zasady profilaktyki anginy, gruźlicy i raka płuc, wyjaśnia związek między wdychaniem powietrza przez nos a profilaktyką chorób układu oddechowego, rozdziela czynne i bierne palenie tytoniu. 		funkcjonowanie, <ul style="list-style-type: none"> planuje i wykonuje obserwację wpływu wysiłku fizycznego na zmianę częstości oddechu.
---	--	--	--	--

VI. Układ wydalniczy.

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:	ocena dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:	ocena bardzo dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:	ocena celująca uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:
<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> wymienia substancję, które są wydalane przez organizm człowieka przez skórę, płuca i nerki, wymienia narządy układu wydalniczego, wymienia choroby układu wydalniczego (zakażenia dróg moczowych, kamica nerkowa), wymienia zasady higieny układu wydalniczego. 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia wydalanie i defekacja, rozpoznaje i wskazuje na schemacie elementy budujące układ moczowy, wymienia drogi wydalania zbędnych produktów przemiany materii, określa dzienne zapotrzebowanie organizmu człowieka na wodę. 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje narządów układu moczowego, opisuje zasady profilaktyki chorób układu moczowego (zakażenia dróg moczowych, kamica nerkowa), wyjaśnia znaczenie wykonywania badań kontrolnych moczu, omawia na ilustracji przebieg dializy. 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> omawia na podstawie ilustracji proces powstawania moczu, wskazuje na modelu lub ilustracji miejsce powstawania moczu pierwotnego i ostatecznego, rozpoznaje na schemacie warstwy budujące nerkę, ocenia rolę dializy w ratowaniu życia, omawia rolę układu wydalniczego w prawidłowym funkcjonowaniu całego organizmu, omawia zasady profilaktyki chorób układu moczowego, uzasadnia konieczność regularnego opróżniania pęcherza moczowego. 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> wykonuje z dowolnego materiału model układu moczowego, analizuje wyniki laboratoryjnego badania moczu i na tej podstawie określa stan zdrowia układu wydalniczego,

VII. Regulacja nerwowo-hormonalna.

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:	ocena dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:	ocena bardzo dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:	ocena celująca uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:
<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> wymienia gruczoły dokrewne i hormony które wydzielają, wskazuje na ilustracji położenie najważniejszych gruczołów dokrewnych, 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje gruczoły na gruczoły wydzielania zewnętrznego i wewnętrznego, wyjaśnia pojęcie gruczoł dokrewny, hormony, 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega antagonistyczne działanie insuliny i glukagonu, interpretuje skutki nadmiaru i niedoboru hormonów, omawia działanie ośrodkowego i 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia biologiczną rolę hormonu wzrostu, tyroksyny, insuliny, glukagonu, adrenaliny, testosteronu, estrogenów i progesteronu, 	<i>Uczeń:</i> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że nie należy bez konsultacji z lekarzem przyjmować preparatów i leków hormonalnych, analizuje i wykazuje różnice między cukrzycą typu 1 i 2,

<ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje układu nerwowego, elementy budowy ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego, rozpoznaje na ilustracji ośrodkowy i obwodowy układ nerwowy, wskazuje na ilustracji najważniejsze elementy mózgowia, podaje po trzy przykłady odruchów warunkowych i bezwarunkowych, wymienia czynniki wywołujące stres. 	<p>równowaga hormonalna,</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje elementy budowy komórki nerwowej, wskazuje na ilustracji neuronu przebieg impulsu nerwowego, wyróżnia somatyczny i autonomiczny układ nerwowy, wskazuje elementy budowy rdzenia kręgowego na ilustracji, wyróżnia włókna czuciowe i ruchowe, omawia na podstawie ilustracji drogę impulsu nerwowego w łuku odruchowym, wymienia sposoby radzenia sobie ze stresem, wymienia przykłady chorób układu nerwowego, przyporządkowuje wybranym chorobom układu nerwowego charakterystyczne objawy. 	<p>obwodowego układu nerwowego,</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między odruchem warunkowym bezwarunkowym, rozpoznaje cechy depresji, wymienia choroby układu nerwowego, wyjaśnia dodatni i ujemny wpływ stresu na funkcjonowanie organizmu, opisuje przyczyny nerwic. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia związek niedoboru insuliny z cukrzycą, wyjaśnia sposób działania synapsy, charakteryzuje funkcje somatycznego i autonomicznego układu nerwowego, przedstawia rolę odruchów warunkowych w procesie uczenia się, na podstawie rysunku wyjaśnia mechanizm odruchu kolanowego, analizuje przyczyny chorób układu nerwowego, omawia wpływ snu na procesy uczenia się i zapamiętywania oraz na odporność organizmu, charakteryzuje objawy depresji, padaczki, autyzmu, stwardnienia rozsianego, choroby Alzheimera. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia negatywny wpływ na funkcjonowanie układu nerwowego wybranych substancji psychoaktywnych, nadużywania kofeiny i niektórych leków.
--	---	---	--	--

VIII. Narządy zmysłów

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:	ocena dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:	ocena bardzo dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:	ocena celująca uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:
<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy narządu wzroku, wchodzące w skład aparatu ochronnego oka, rozpoznaje na ilustracji elementy budowy gałki ocznej, wymienia wady wzroku, omawia zasady higieny oczu, rozpoznaje na ilustracji elementy budowy ucha, przedstawia rolę zmysłów powonienia, smaku i dotyku, wskazuje rozmieszczenie receptorów powonienia, smaku i dotyku, wymienia podstawowe smaki, wymienia bodźce odbierane przez receptory skóry. 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje elementów aparatu ochronnego oka, omawia funkcje elementów budowy oka, wyjaśnia pojęcie akomodacja oka, omawia znaczenie adaptacji oka, omawia przyczyny powstawania wad wzroku, wskazuje na ilustracji położenie narządu równowagi, wyróżnia ucho zewnętrzne, środkowe i wewnętrzne, definiuje hałas jako czynnik powodujący głuchotę, wymienia rodzaje kubków smakowych. 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek budowy elementów oka z pełnionymi przez nie funkcjami, opisuje drogę światła w oku, wskazuje lokalizację receptorów wzroku, charakteryzuje wady wzroku omawia sposób korygowania wad wzroku, wyjaśnia, na czym polega daltonizm i astygmatyzm, wymienia funkcje poszczególnych elementów ucha. 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia powstawanie obrazu na siatkówce, wyjaśnia rolę soczewki w powstawaniu obrazu na siatkówce, rozdziela rodzaje soczewek korygujących wady wzroku, wyjaśnia rolę elementów ucha w procesie odbierania i rozpoznawania dźwięków, wskazuje lokalizację receptorów słuchu i równowagi w uchu, wyjaśnia zasadę działania narządu równowagi, analizuje, w jaki sposób nadmierny hałas może spowodować uszkodzenie 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje przebieg bodźca słuchowego, uwzględniając przetwarzanie fal dźwiękowych na impulsy nerwowe, omawia doświadczenie dotyczące rozmieszczenia kubków smakowych na języku, planuje i omawia obserwację wykazującą obecność tarczy nerwu wzrokowego, omawia wpływ hałasu na zdrowie człowieka

			sluchu.	
--	--	--	---------	--

IX. Rozmnażanie i rozwój człowieka.

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:	ocena dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:	ocena bardzo dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:	ocena celująca uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:
<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia męskie i żeńskie narządy rozrodcze, wskazuje na ilustracji ich położenie, wymienia męskie i żeńskie cechy płciowe, wymienia kolejne fazy cyklu miesięczkowego, wymienia nazwy błon płodowych, wymienia choroby układu rozrodczego, wymienia choroby przenoszone drogą płciową. 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> omawia budowę plemnika i wykonuje jego schematyczny rysunek, wymienia funkcje męskiego i żeńskiego układu rozrodczego, wskazuje w cyklu miesięczkowym dni płodne i niepłodne, definiuje jajnik jako miejsce powstawania komórki jajowej, wyjaśnia znaczenie pojęcia zapłodnienie, wskazuje kontakty płciowe jako potencjalne źródło zakażenia układu rozrodczego, przyporządkowuje chorobom źródła zakażenia, wyjaśnia różnicę między nosicielstwem HIV a chorobą AIDS, wymienia drogi zakażenia wirusami: HIV, HBV, HCV i HPV, przedstawia podstawowe zasady profilaktyki chorób przenoszonych drogą płciową. 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje poszczególnych elementów męskiego i żeńskiego układu, rozrodczego, charakteryzuje pierwszo-, drugo- i trzeciorzędowe żeńskie cechy płciowe, przyporządkowuje chorobom ich charakterystyczne objawy, omawia zasady profilaktyki chorób wywołanych przez wirusy: HIV, HBV, HCV i HPV. 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że główka plemnika jest właściwą gametą męską, wykazuje związek budowy komórki jajowej z pełnioną przez nią funkcją, analizuje funkcje łożyska, omawia mechanizm powstawania ciąży pojedynczej i mnogiej, przewiduje indywidualne i społeczne skutki zakażenia wirusami: HIV, HBV, HCV i HPV. 	<p><i>Uczeń</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat rozwoju prenatalnego i przygotowuje prezentację, tworzy w dowolnej formie prezentację na temat dojrzewania, wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat planowanych szczepień przeciwko wirusowi brodawczaka, który wywołuje raka szyjki macicy i przedstawia w formie referatu.

X. Równowaga wewnętrzna organizmu.

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna uczeń spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:	ocena dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:	ocena bardzo dobra uczeń spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:	ocena celująca uczeń spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:
<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> własnymi słowami wyjaśnia, na czym polega homeostaza, wyjaśnia mechanizm termoregulacji u człowieka, 	<p><i>Uczeń</i></p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy zależność działania układów pokarmowego i krwionośnego, opisuje zdrowie fizyczne, 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wyjaśnia mechanizm regulacji poziomu glukozy we krwi, charakteryzuje czynniki 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że antybiotyki i inne leki należy stosować zgodnie z zaleceniami lekarza (dawka, godziny przyjmowania leku 	<p><i>Uczeń:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Analizuje informacje dołączanie do leków oraz formuluje argumenty przemawiające za tym, że

<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady trzech chorób zakaźnych wraz z czynnikami, które je wywołują, • wymienia choroby cywilizacyjne, • wymienia najczęstsze przyczyny nowotworów, • podaje przykłady używek, wymienia skutki zażywania niektórych substancji psychoaktywnych na stan zdrowia. 	<p>psychiczne i społeczne,</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady wpływu środowiska na życie i zdrowie człowieka, • klasyfikuje podaną chorobę do grupy chorób cywilizacyjnych lub zakaźnych, • wskazuje metody zapobiegania chorobom cywilizacyjnym, • przedstawia negatywny wpływ na zdrowie człowieka niektórych substancji psychoaktywnych oraz nadużywania kofeiny i niektórych leków (zwłaszcza oddziałujących na psychikę). 	<p>wpływające na zdrowie człowieka,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia znaczenie pojęć zdrowie i choroba, • wymienia najważniejsze choroby człowieka wywoływane przez wirusy, bakterie, protisty i pasożyty zwierzęce oraz przedstawia zasady profilaktyki tych chorób, • wyjaśnia przyczyny powstawania chorób społecznych, • opisuje wpływ palenia tytoniu na zdrowie, • omawia skutki działania alkoholu na funkcjonowanie organizmu, • wyjaśnia mechanizm powstawania uzależnień, • wyjaśnia znaczenie profilaktyki uzależnień. 	<p>i długość kuracji),</p> <ul style="list-style-type: none"> • dowodzi, że stres jest przyczyną chorób cywilizacyjnych, • uzasadnia, że nerwice są chorobami cywilizacyjnymi, • uzasadnia konieczność okresowego wykonywania podstawowych badań kontrolnych, • wykazuje zależność między przyjmowaniem używek a powstawaniem nałogu, • wskazuje alternatywne zajęcia pomagające uniknąć uzależnień. 	<p>nie należy bez wyraźnej potrzeby przyjmować ogólnodostępnych leków oraz suplementów.</p>
--	---	--	---	---

Nauczyciel dostosowuje wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb ucznia zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.